

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

25.03.2021

Олы Кайбыч ав.

КАРАР

№ 115

«2021 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында халык арасында сәламәт яшәү рәвеше формалаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү» муниципаль программасын раслау турында

Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы гражданнарында сәламәт яшәү рәвешен булдыруга юнәлдерелгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру максатларында Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитеты **КАРАР ИТӘ:**

1. «2021 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында халык арасында сәламәт яшәү рәвеше формалаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү» муниципаль программасын кушымтада каралганча расларга.

2. Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының «2017 - 2020 елларга Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында халык арасында сәламәт яшәү рәвеше формалаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү» 2017 елның 29 мартындагы 120а номерлы карарын гамәлдән чыккан дип санарга.

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге [http:// kaybici.tatarstan.ru](http://kaybici.tatarstan.ru) веб-адресы буенча рәсми сайтында урнаштырырга һәм Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә <http://pravo.tatarstan.ru> веб-адресы буенча «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында» бастырып чыгарырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Башкарма комитет Житәкчесенә беренче урынбасары Э.Х. Заһидуллинага йөкләргә.

Житәкче

А.Н. Макаров

Татарстан Республикасы
Кайбыч муниципаль районы
Башкарма комитетынын
25.03.2021 № 115
карарына кушымта

**«2021 - 2025 елларга Татарстан Республикасы
Кайбыч муниципаль районында халык
арасында сәламәт яшәү рәвеше формалаштыру,
алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке
куллануны киметү»
муниципаль программасы**

«2021 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында халык арасында сәламәт яшәү рәвеше формалаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү» муниципаль программасы паспорты

1	Программа исеме	«2021 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында халык арасында сәламәт яшәү рәвеше формалаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү» муниципаль программасы (алга таба - Программа)
2	Программа эшләү өчен хокукый нигезләр	<p>Россия Федерациясе Конституциясе</p> <p>«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Россия Федерациясе Федераль законы</p> <p>«Россия Федерациясендә гражданнарның сәламәтлеген саклау нигезләре турында» 2011 елның 21 ноябрдәге 323-ФЗ номерлы Федераль закон</p> <p>Россия Федерациясе Президентының «2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясе демографик сәясәт концепциясен раслау турында» 2007 елның 09 октябрдәге 1351 номерлы Указы</p> <p>2020 елга кадәр Россия Федерациясе халкы арасында алкоголь продукциясен явызларча куллану һәм алкогольизмны профилактикалау масштабларын киметү буенча дәүләт сәясәтен үстерү концепциясе (Россия Федерациясе Хөкүмәтенң 2009 елның 30 декабрдәге 2128-р номерлы күрсәтмәсе)</p>
3	Программаны эшләүче	Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитеты (алга таба ТР КМР Башкарма комитеты)
4	Программаның максаты	Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында кеше потенциалын саклап калу һәм үстерү
5	Программа бурычлары	<p>халыкта сәламәтлек культурасы һәм үзенң физик һәм психологик сәламәтлегенә җаваплы мөнәсәбәт формалаштыру</p> <p>яшәү һәм сәламәтлек өчен уңайлы яшәү тирәлегә (социаль, психологик, мәгълүмати, экологик) булдыру</p> <p>халыкның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту өчен шартлар тудыру</p> <p>халык өчен уңайлы мохит формалаштыруда хакимият органнарының, халыкның һәм җәмәгәтьчелекнен көчләрен берләштерү</p>
6	Программаны гамәлгә кую сроклары һәм этаплары	Программа 2021 елдан 2025 елга кадәр биш этапта гамәлгә ашырыла (беренче этап - 2021 ел, икенче этап - 2022 ел, өченче этап - 2023 ел, дүртенче этап - 2024 ел, бишенче этап - 2025 ел)

7	Программаның төп чаралары исемлеге	сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү буенча оештыру чаралары
		яшьләр арасында тәмәке эшләнмәләре, алкоголь продукциясе һәм сыра куллануны профилактикалау
		спортны һәм массакүләм физик культураны үстерү чаралары
8	Программада катнашучылар	Жирле үзидарә органнары, төрле ведомстволар, оешмалар һәм идарә органнары, предприятиеләр, ижтимагый оешмалар, массакүләм мәгълүмат чаралары
9	Чыганаclar һәм сроклар буенча Программаны финанслау күләмнәре	Программаны финанслауның гомуми күләме - муниципаль бюджет акчалары - 30 000 сум, һәм Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының бюджеттан тыш чыганаclarыннан керә торган акчалар
10	Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижеләре	халыкның сәламәтлеге дәрәжәсен мониторинглау системасын булдыру
		халыкны авыруларны профилактикалау күнекмәләренә өйрәтү
		халыкның сәламәтлек культурасы дәрәжәсен арттыру
		халыкның физик, психологик һәм социаль иминлеген ныгытуга ярдәм итә торган инфраструктураны камилләштерү
		демографик хәлне яхшырту, уртача гомер озынлыгын арттыру, вакытыннан алда үлемне киметү өчен шартлар тудыру (беренче чиратта, кан әйләнеше системасы авырулары, травмалар һәм агуланулар, яман шешләр белән бәйлә рәвештә)
		халыкның төрле яшь төркемнәрендә авыруларның авыруы һәм таралу кимүе (шул исәптән наркологик авырулар, шул исәптән алкогольизмны, алкогольле психозларны, наркоманияне һәм токсикоманияне дә кертеп)
		контрафакт продукцияне сату фактларына халыкта түзеп булмаслык мөнәсәбәт формалаштыру
11	Башкаруны контрольләү	Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитеты
12	Программаның максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре	сәламәт яшәү рәвешен пропагандалаучы чаралар саны
		Программа кысаларында чаралар белән колачланган Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында яшәүчеләр өлеше
		сәламәт яшәү рәвешенең социаль рекламасы күләме
		сәламәт яшәү рәвеше формалаштыручы массакүләм мәгълүмат чараларында материаллар күләме
		вакытыннан алда үлем очракларын киметү, демографик өзгәртүне яхшырту
		Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында уртача гомер озынлыгын арттыру

Кереш

«2021 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында халык арасында сәламәт яшәү рәвеше формалаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү» муниципаль программасы сәламәт яшәү рәвешен формалаштыруның бердәм системасын булдыру, бүгенге һәм киләчәк буыннарның югары дәрәжәдәге сәламәтлеге казанышларына ирешү зарурлыгы, халыкның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту активлыгы, кеше потенциалын саклау һәм үстерү, Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы халкының уртача гомер озынлыгын һәм тормыш сыйфатын арттыру максатларында эшләнде.

Тәкъдим ителгән Программа халыкның тормыш һәм яшәү тирәлеге (социаль, психологик, мәгълүмати, экологик) сәламәтлеге өчен уңайлы яшәү тирәлеген формалаштыруга ихтыяжын тагын да тулырак канәгатьләндерүгә, халыкның сәламәтлеге культурасын формалаштыруга, авыруларны профилактикалау күнекмәләренә мәгълүмат бирү һәм укыту мәсьәләләре буенча эшчәнлекнең төрле өлкәләрен координацияләүгә, үз-үзен тотышының индивидуаль моделен төзүгә, үз сәламәтлеген саклауга ярдәм итәргә тиеш, шулай ук гражданның уңайлы яшәү тирәлеге һәм сәламәт яшәү рәвеше формалаштыруда жирле үзидарә органнарының, халыкның һәм жәмәгатьчелекнең көчләрен туплауны күздә тоту.

Төп төшенчәләр һәм терминнар

Программада кулланылган төп терминнар һәм төшенчәләр Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау һәм социаль үсеш министрлыгы, Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгының профилактика медицинасы дәүләт фәнни-тикшеренү үзәге, И.М. Сеченов исемендәге Мәскәү медицина академиясе, Россия медицина академиясе тарафыннан яссылыктан соңгы белем бирү һәм башка чыганаclar белән билгеләнде.

Сәламәт яшәү рәвеше - тормыш эшчәнлегенең шундый формасы, күбесенчә ял итү даирәсендә, һәм кешенең табигый психо-эмоциональ, мәдәни һәм физиологик ихтыяжларын канәгатьләндерә торган һәм аның этногенетик, этносоциаль һәм этномәдәни нигезләрен саклап калуга һәм ныгытуга юнәлгән фикерләрнең шундый образы.

Кешенең сәламәтлеген ныгытуга ярдәм итә торган яшәү рәвешен формалаштыру өч дәрәжәдә гәмәлгә ашырыла:

- социаль: массакүләм мәгълүмат чараларында пропаганда, мәгълүмати-агарту эше;
- инфраструктур: тереклек эшчәнлегенең төп өлкәләрендә конкрет шартлар (ирекле вакыт, матди чаралар булу), профилактик учреждениеләр, экологик контроль;
- шәхси: кешенең кыйммәтле ориентациясе системасы, көнкүреш торышын стандартлаштыру.

Сәламәтлек - ул авырулар яки физик дефектлар булмау гына түгел, ә тулы физик, психик һәм социаль иминлекнең халәте. (Бөтендөнья сәламәтлек саклау оешмасы Уставы, 1948).

Халык сәламәтлеге - жәмгыятьнең яшәешкә сәләтен һәм аның киләчәктәге социаль-икътисадый үсеш фаразын характерлый торган индивидуаль сәламәтлек дәрәжәләре жыелмасы. Сәламәтлеккә ихтыяж формалаштыруга мотивация - индивидуумнарны сәламәтлекне ныгытуга, саклап калуга һәм торгызуга, авыруларны һәм сәламәтлекне башка бозуларны профилактикалауга юнәлдерелгән гәмәлләргә этәрү.

Сәламәтлекне саклау - һәр кешенең физик һәм психик сәламәтлеген саклап калуга һәм ныгытуга, аның актив озын гомерле булуына ярдәм итүгә һәм сәламәтлеген югалткан очракта, медицина ярдәме күрсәтүгә юнәлдерелгән сәяси, икътисадый, хокукый, социаль, мәдәни, медицина, санитар-эпидемиологик характердагы чаралар жыелмасы.

Проблеманың эчтәлеге һәм аны программа методлары белән чишүне нигезләү

Сәламәтлек торышы - социаль, психик, икътисадый һәм экологик иминлекнең мөһим күрсәткече, халыкның тормыш сыйфаты күрсәткече.

Сәламәтлек торышына әйләнә-тирә мохит һәм жәмгыять куркынычсызлыгы, торақ һәм туклану сыйфаты, тәмәке тарту һәм алкоголь эчемлекләр куллану таралышы, алкоголь эчемлекләр сату күләме, шул исәптән сыра, тәмәке эшләнмәләре сатып алуға чыгымнар, физик культура, мәгариф һәм табыш алу мөмкинлеге кебек күп төрле факторлар йогынты ясыи.

Халыкның сәламәтлеге проблемасы социаль-икътисадыи характерга ия: беренчедән, халыкның сәламәтлек сыйфаты эшләүче гражданның хезмәт житештерүчәнлегенә турыдан-туры йогынты ясыи; икенчедән, эшләмәүче халыкның саны арту исәбенә хезмәткә сәләтле халыкка йөкләнеш арта, бу социаль киеренкелекнең сәбәбе булып тора һәм керемнәрнең кимүенә, шулай ук эшләүче кешеләрнең тормыш дәрәжәсе кимүгә китерә.

Халыкның исән һәм киләчәк буыннарының сәламәтлеге дәрәжәсен арттырырга мөмкин, ләкин халыкның сәламәтлеген ныгытуға һәм әйләнә-тирә мохитне сәламәтләндерүгә юнәлдерелгән сәясәт формалаштыру, кешеләрнең үз сәламәтлекләренә һәм әйләнә-тирәдәгеләрнең сәламәтлегенә җаваплы мөнәсәбәтен формалаштыру аша гына. Әлеге проблемаларны хәл итү өчен комплекслы яқын килү кирәк: халыкның яшәү сыйфатына һәм сәламәтлегенә йогынты ясыи торган барлык милек рәвешләрендәге ведомстволар, оешмалар һәм учреждениеләрнең, ижтимагыи оешмаларның көчләрен берләштерергә кирәк.

Әлеге Программа - сәламәт яшәү рәвешен, уңайлы мохитне формалаштыруға, сәламәтлекне актив саклап калуға һәм ныгытуға, Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы халкының уртача гомер озынлыгын һәм сыйфатын арттыруға юнәлдерелгән программа.

Сәламәт яшәү рәвешен пропагандалаучы программа чараларын уңышлы уздыру, сәламәт яшәү рәвеше, социаль реклама өлкәсендә белгечләр әзерләү, нәтижәдә Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында медицина-демографик вазгыятьне яхшыртуға китерәчәк. Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районында яшәүчеләрнең сәламәт яшәү рәвеше алып баруы үлем-китемнәрне киметүгә, шул исәптән хезмәткә яраклы халык арасында да, төрле яшьтәге кешеләр арасында да, балалар арасында да авыруларның кимүенә, инвалидлык буенча пенсиягә вакытыннан алда чыгуның кимүенә, авыруларны кисәтүгә һәм чирләрне башлангыч стадияләрдә ачыклауға китерәчәк. Халыкның сәламәт яшәү рәвеше, сәламәтлек саклау өлкәсендә югары күрсәткечләр үлүчеләр санын киметүгә һәм туучылар санын арттыруға китерәчәк, бу Татарстан Республикасының Кайбыч муниципаль районында демографик вазгыятьтә уңай чагылыш табачак.

Әлеге программаны гамәлгә ашырудан финанс-икътисадыи нәтижә хезмәткә сәләтле халык санын үстерү, хастаханә кәгазьләре буенча түлүүләрне киметү, хезмәткә сәләтсезлек вакытын, шул исәптән авыру балаларны карау исәбенә Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы бюджетына физик затлар керемнәренә салымны арттыру.

Программаны гамәлгә ашырганда шулай ук ведомствоара хезмәттәшлек һәм социаль партнерлык көчәя, гражданин жәмгыяте һәм халыкның Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының социаль сәясәтен планлаштыруда һәм район инфраструктурасын үстерүдә катнашуы активлаша.

Программа чаралары системасы

Программада каралган чаралар куелган максатларга ирешүгә, куелган бурычларны гамәлгә ашыруға юнәлтелгән һәм шул максатта түбәндәге максатчан юнәлешләр буенча төркемләнгән чараларны үз эченә ала:

- алкоголь продукциясенә легаль булмаган әйләнешен төшереп калдыру;
- сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү буенча оештыру чаралары;
- яшьләр арасында тәмәке эшләнмәләре, алкоголь продукциясе һәм сыра куллануны профилактикалау;
- спортны һәм массакүләм физик культураны үстерү чаралары.

«Алкоголь продукциясенә легаль булмаган әйләнеше фактларын төшереп калдыру» максатчан юнәлеше мондый фактларны ачыклау һәм кисәтүгә, алкоголь һәм спиртлы продукция ташучы затларга карата оператив-әзләү чараларын уздыруға, хокук бозучыларны

жинаять һәм административ җаваплылык чараларына җәлеп итүгә, алкогольле продукциянен законсыз әйләнешен гамәлгә ашыручы затларга карата халыкта тискәре мөнәсәбәт булдыруга юнәлтелгән чараларны күздә тотта.

«Сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү буенча оештыру чаралары» максатчан юнәлеше җәмәгать оешмаларын җәлеп итеп хезмәт коллективларында сәламәт яшәү рәвеше өчен хәрәкәтне формалаштыруга, күмәк килешүләргә кертүгә, милекнең барлык рәвешләрендәге оешмаларның эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләренә тәмәке тартудан баш тарткан һәм хезмәткәрләренең сәламәт яшәү рәвешен киметүгә, тәмәке һәм алкогольле эчемлекләренә сатуны киметүгә, белем бирү учреждениеләрендә балаларның рациональ туклануын оештыруга, медицина профилактикасы хезмәтен үстерүгә, махсулаштырылган социаль-психологик хезмәтне үстерүгә юнәлдерелгән чараларны күздә тотта.

«Яшьләр арасында тәмәке, алкоголь продукциясе һәм сыра куллануны профилактикалау» максатчан юнәлешендә чаралар комплексын гамәлгә ашыру сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, зарарлы гадәтләренә бетерү, массакуләм профилактик акцияләр үткәру, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау буенча басма продукцияне тарату мәсьәләләрен системалы рәвештә яктыртуга юнәлдерелгән.

«Спортны һәм массакуләм физик культураны үстерү чаралары» максатчан юнәлеше физкультура-савыктыру һәм спорт-массакуләм чаралар үткәругә, төрле яшьтәге халыкны киң колачлау белән юнәлтелгән чаралар, физик культура һәм спорт белән шөгыйльләнгән тәэмин итү буенча халык өчен социаль чаралар күрүне, халыкның хәрәкәт һәм иҗат активлыгының төрле төрләре белән шөгыйльләнгән өчен объектлардан файдалану дәрәжәсен күтәрүне күздә тотта.

Программаның максатчан юнәлешләрендә билгеләнгән югарыда санап үтелгән программа чараларыннан тыш, түбәндәгеләрне кертергә кирәк:

- сәламәт яшәү рәвеше проблемалары буенча методик әдәбият, медиатека, фото- һәм видео- материаллар фондын формалаштыру;
- - максатчан программаны гамәлгә ашыру өчен өстәмә ресурслар эзләү һәм җәлеп итү буенча чаралар сериясен үткәру.
-

Программаның ресурс тәэмин ителеше

Программа Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы муниципаль бюджетының 30 000 сум һәм Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының бюджеттан тыш чыганақларыннан керә торган акчалар исәбенән гамәлгә ашырыла.

Программаны гамәлгә кую механизмы

Программа Программаны үтәүчеләр һәм катнашучылар арасында хезмәттәшлек нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программаның белән житәкчелек итүне Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитеты алып бара.

Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының тармак органнары, идарәләре, структур бүлекчәләре, бюджет акчаларын һәм бюджеттан тыш чыганақлардан керә торган акчаларны алучылар буларак, Программада каралган акчаларны максатчан файдаланган өчен җаваплы булалар.

Программаны гамәлгә ашыру принципнарын һәм стратегиясен Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитеты билгели.

Программада халыкның төрле төркемнәре катнаша: эшләүчеләр, яшүсмерләр, яшь гаиләләр, эшмәкәрләр, пенсионерлар, укучылар, социаль һәм психологик проблемалар кичерүче кешеләр. Программа Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы жирле үзидарә органнары, җәмәгатьчелек, предприятиеләр һәм оешмалар, массакуләм мәгълүмат чаралары һәм халкының үзара хезмәттәшлеге механизмын тәкъдим итә.

Программаны гамэлгэ ашыру нәтижәлелеген бәяләү

Программаны гамэлгэ ашыруның нәтижәлелеген бәяләү Программаның сан күрсәткечләре генә түгел, сыйфат характеристикалары да булган максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре жыелмасы нигезендә гамэлгэ ашырыла.

2025 елга максатчан индикаторларга һәм Программаның күрсәткечләренә уңышлы ирешү түбәндәгеләрне тәэмин итәргә мөмкинлек бирәчәк:

- халыкның сәламәтлеге торышын саклап калуга һәм яхшыртуга ярдәм итә торган ведомствоара мөнәсәбәтләрнең яна системасын булдыру;

- халыкның сәламәтлеге дәрәжәсен мониторинглауның нәтижәле системасын булдыру;

- хәвеф-хәтәр һәм авыруларны профилактикалау факторлары турында халыкка мәгълүмат бирү системасын көчәйтү;

- авыруларны профилактикалауга һәм сәламәт яшәү рәвешен булдыруга бәйле гражданнарның, ижтимагый берләшмәләрнең, оешмаларның инициативалары санын арттыру;

- демографик хәлне яхшырту, уртача гомер озынлыгын арттыру, вакытыннан алда үлүне, авыруларны киметү, халыкны инвалидлаштыру өчен шартлар тудыру.

Сәламәт яшәу рәвешен формалаштыру, физик культураны һәм спортны популярлаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү, яшьләр сәясәтен камилләштерү, экологияне яхшырту, 2021 - 2025 елларга Кайбыч муниципаль районының әйләнә-тирә мохите торышын яхшырту программасы

№ пп	Чаралар исемнәре	Башкару срогы (еллар)	финанслау чыганакалары (мең сум)			Башкаручылар
			Муници- паль бюджет	бюджеттан тыш чыганакалар	барысы	
1	2	3	4	5	6	7
I. Сәламәт яшәу рәвешен формалаштыру, алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке әйберләрен II. куллануны киметү буенча оештыру чаралары						
1.1.	Ведомство буйсынуындагы учреждениеләрнең (оешмаларның) хезмәт коллективларында сәламәт яшәу рәвеше өчен хәрәкәтне формалаштыру.	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	Оешмалар һәм учреждениеләр (киләшү буенча)
1.2.	Коллектив килешүләргә, учреждениеләрнең (оешмаларның) эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләренә тәмәке тартмаучыларны, тәмәке тартудан баш тартучыларны һәм хезмәткәрләрнең сәламәт яшәу рәвешен кызыксындыру чаралары кертү.	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	Оешмалар һәм учреждениеләр (киләшү буенча)
1.3.	2001елның 10 июлендәге 87-ФЗ номерлы “Тәмәке тартуны чикләү турында” Федераль закон бозуларны ачыклау һәм кисәтүгә юнәлдерелгән төрле милек рәвешләрендәге сәүдә һәм жәмәгать туклануы объектларын комплекслы тикшерүләрне оештыру.	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитеты

1.4.	Каты алкогольле эчемлекләрне сату вакытын чикләү.	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитеты
1.5.	Барлык милек рәвешләрендәге учреждениеләр (оешмалар) били торган биналарда, тәмәке тарту зарары һәм нәтижәләре турында мәгълүмат урнаштырылган тәмәке тарту өчен махсус бүлеп бирелгән урыннар булу.	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	Оешмалар һәм учреждениеләр (киләшү буенча)
1.6.	Яшьләргә тәмәке эшләнмәләрен паспортын күрсәтеп сату. 18 яшкә кадәрге затларга тәмәке эшләнмәләрен сатуны тыю.	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	Россия Эчке эшләр министрлыгының Кайбыч районы буенча бүлеге (киләшү буенча)
1.7.	Жәмәгать транспортында, спорт һәм мәдәни-тамаша объектларында алкоголь эчемлекләрен куллануны тыю.	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	Россия Эчке эшләр министрлыгының Кайбыч районы буенча бүлеге (киләшү буенча)
1.8.	Медицина профилактикасы хезмәтен үстерү.	2021 2022 2023 2024 2025	Агымдагы финанслау			«Кайбыч үзәк район хастаханәсе» дәүләт автоном сәламәтлек саклау учреждениесе (киләшү буенча)

1.9.	<p>Мәктәпкәчә белем бирү һәм гомуми белем бирү учреждениеләрендә балаларның рациональ туклануын оештыру:</p> <ul style="list-style-type: none"> - барлык мәктәп укучылары, шул исәптән өлкән сыйныфлар өчен бушлай һәм (яисә) ташламалы кайнар туклану белән тәэмин итү; - укучыларның туклануы рационның мәжбүри витаминлаштыруны гамәлгә ашыру; - укучыларның туклануын оештыруның яңа формаларын кертүне дәвам итү. 	2021 2022 2023 2024 2025	Агымдагы финанслау	Мәгариф учреждениелә- ренен попечительлар Советлары карарына карап		«Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге» МКУ
1.10.	<p>Медицина хезмәтенен традицион конфессияләр, ижтимагый берләшмәләр, алкогольгә бәйлелек белән затларны рухи реабилитацияләүне гамәлгә ашыручы затлар белән хезмәттәшлек.</p>	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	«Кайбыч үзәк район хастаханәсе» дәүләт автоном сәламәтлек саклау учреждениесе (киләшү буенча), төп дини конфессияләр вәкилләре (киләшү буенча)
1.11.	<p>Махсуслаштырылган социаль-психологик хезмәтне үстерү.</p>	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	Татарстан Республикасы Хезмәт һәм социаль яклау министрлыгының Кайбыч районындагы социаль яклау бүлеге (киләшү буенча)

II. Тәмәке айберләре, алкоголь продукциясе һәм сыра куллануны профилактикалау

2.1.	«Тәмәке төтененнән башка район» еллык массакүләм профилактика акциясен тематик матбугат конференцияләре, семинарлар, конкурслар, күргәзмәләр үткәрелеп оештыру.	2021	2,0	-	2,0	Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитеты, «Кайбыч үзәк район хастаханәсе» дәүләт автоном сәламәтлек саклау учреждениесе (киләшү буенча), Кайбыч муниципаль районы башкарма комитетының яшьләр сәясәте, физик культура һәм спорт бүлгеге, «Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлгеге» МКУ, «Кайбыч таңнары» газетасы	
		2022	2,0		2,0		
		2023	2,0		2,0		
		2024	2,0		2,0		
		2025	2,0		2,0		
2.2.	Сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, зарарлы гадәтләргә бетерү, шул исәптән тәмәке тартуны, алкоголь продукциясен һәм массакүләм мәгълүмат чараларында сыраны куллану мәсьәләләрен системалы яктырту.	2021			Кирәкле матди чыгымнар юк	«Кайбыч таңнары» газетасы редакциясе (киләшү буенча)	
		2022					
		2023					
		2024					
		2025					
2.3.	Эшләүче яшьләргә анкеталаштыру ысулы белән никотин һәм алкоголь бәйләлгә дәрәжәсен өйрәнү һәм алкогользация һәм тәмәке тарту проблемасына мөнәсәбәтән өйрәнү,	2021	1,0	-	1,0	Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр сәясәте, физик культура һәм спорт бүлгеге	
		2022	1,0		1,0		
		2023	1,0		1,0		
		2024	1,0		1,0		
		2025	1,0		1,0		
2.4.	Педагогик хезмәткәрләр өчен заманча превентив технологияләр буенча укыту-тренинглар уздыру.	2021			Кирәкле матди чыгымнар юк	«Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлгеге» МКУ	
		2022					
		2023					
		2024					
		2025					

2.5.	Мәгариф учреждениеләрендә тәмәке тартуны, алкоголь продукциясен һәм сыраны профилактикалау буенча күргәзмәләр, балалар рәсемнәре конкурслары үткәру, стенгазеталар чыгару	2021 2022 2023 2024 2025	1,0 1,0 1,0 1,0 1,0	-	1,0 1,0 1,0 1,0 1,0	«Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге» МКУ
2.6.	Татарстан Республикасының урта махсус һәм югары уку йортлары студентларына мәктәп яшендәге балаларга һәм башлангыч белем бирү учреждениеләрендә укучыларга, урта махсус һәм югары уку йортларында укучыларга еллык профилактик медицина тикшерүе үткәру, шул исәптән наркотик матдәләрне һәм психотроп матдәләрне куллануны рөхсәт итә торган затларны ачыклау предметына да.	2021 2022 2023 2024 2025	Агымдагы финанслау			«Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге» МКУ, «Кайбыч үзәк район хастаханәсе» дәүләт автоном сәламәтлек саклау учреждениесе (киләшү буенча)
2.7.	Үзәк район хастаханәсенә наркология кабинетында тәмәке тартудан баш тарту мәсьәләләре буенча консультацияләр оештыру.	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	«Кайбыч үзәк район хастаханәсе» дәүләт автоном сәламәтлек саклау учреждениесе (киләшү буенча)
2.8.	Балалар, яшьләр һәм аларның ата-аналары арасында педиатрлар, психиатрлар, наркологлар, милиция хезмәткәрләре жәлеп итеп, балаларда һәм яшүсмерләрдә зарарлы гадәтләрне профилактикалау буенча лекцияләр, әңгәмәләр үткәру.	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	«Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге» МКУ, Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр сәясәте, физик культура һәм спорт бүлеге

2.9	Мәдәният учреждениеләрендә еллык китап-иллюстратив күргәзмәләр, мәгълүмат көннәре, видеолекторийлар һәм тәмәке тарту, алкоголь продукциясе куллану һәм сыра куллану турындагы башка чаралар оештыру.	2021 2022 2023 2024 2025	Агымдагы финанслау			Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге
2.10	Яшьләр арасында тәмәке тартуны чикләү проблемасы буенча китапханәләрне мәгълүмати һәм методик әсбаплар белән тәэмин итү.	2021 2022 2023 2024 2025	Агымдагы финанслау			Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге

III. Спорт һәм массакуләм физик культураны үстерү чаралары.

1	2	3	4	5	6	7
3.1	Яңа спорт корылмалары, спорт майданчыклары һәм уен майданчыклары төзү һәм файдалануга тапшыру.	2021 2022 2023 2024 2025	Агымдагы финанслау			Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитеты, авыл жирлекләре Башкарма комитетлары (киләшү буенча)
3.2.	Яшәү урыны буенча төрле яшьтәге халык катнашында кич колачлы физкультура-савыктыру һәм спорт-массакуләм чаралар үткәру.	2021 2022 2023 2024 2025	1,0 1,0 1,0 1,0 1,0	-	1,0 1,0 1,0 1,0 1,0	Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр сәясәте, физик культура һәм спорт бүлеге, авыл жирлекләре Башкарма комитетлары (киләшү буенча)
3.3.	Мөмкинлекләре чикләнган кешеләр арасында спорт эшен оештыру, жайлаштырылган физик культураны һәм спортны үстерү өчен шартлар тудыру.	2021 2022 2023 2024 2025			Кирәкле матди чыгымнар юк	Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр сәясәте, физик культура һәм спорт бүлеге, авыл жирлекләре Башкарма комитетлары (киләшү буенча), Татарстан Республикасы Хезмәт һәм социаль яклау министрлыгының Кайбыч районндагы социаль яклау бүлеге (киләшү буенча)

3.5.	Мәгариф учреждениеләре арасында физкультура-савыктыру һәм спорт-массакуләм эшне иң яхшы оештыруга смотр-конкурслар үткәрү.	2021	1,0	-	1,0	«Кайбыч муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге» МКУ
		2022	1,0		1,0	
		2023	1,0		1,0	
		2024	1,0		1,0	
		2025	1,0		1,0	

* «Сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру, Татарстан Республикасының Кайбыч муниципаль районында халык арасында алкоголь продукциясен, сыра һәм тәмәке куллануны киметү» программасында чагылыш тапкан программа чараларын гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләрен биерү, тиешле финанс елына Кайбыч муниципаль районы бюджетында программа чараларына ассигнованиеләр расланганда, гамәлгә ашырылырга мөмкин. Программа чараларын гамәлгә ашыруга ассигнованиеләр тиешле финанс елына Кайбыч муниципаль районы бюджетында булмаганда, район бюджетына өстәмә керемнәр һәм (яисә) бюджетның башка чыгымнары буенча бюджет ассигнованиеләре кимегәндә финанслау гамәлгә ашырылырга мөмкин.